

Quicksan beschermde natuurwaarden Linneausgebouw

**Inschatting van aanwezigheid
beschermde soorten**

E.A. Jansen & H.J.G.A. Limpens

2018.011
Rapport van de Zoogdiervereniging
In opdracht van Universitair Vastgoed bedrijf
van de Radboud Universiteit

Quickscan beschermde natuurwaarden Linneausgebouw

Inschatting van aanwezigheid beschermde soorten

Rapport nr.:	2018.011
Datum uitgave:	25-06-2018
Status	Definitief
Auteur:	E.A. Jansen & H.J.G.A. Limpens
Kwaliteitscontrole:	H.J.G.A. Limpens
Productie:	Steunstichting VZZ, in rapport vermeld als de Zoogdiervereniging Bezoekadres: Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen Postadres: Postbus 6531 6503 GA Nijmegen Tel.: 024 7410500 secretariaat@zoogdiervereniging.nl www.zoogdiervereniging.nl
Gegevens opdrachtgever:	Universitair Vastgoed Bedrijf Radboud Universiteit Heyendaalseweg 141 6525 AJ NIJMEGEN
Contactpersoon opdrachtgever	dhr. Soetekouw

De Steunstichting VZZ is onderdeel van de Zoogdiervereniging

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Jansen, E.A. & H.J.G.A. Limpens, 2018. Quickscan beschermde natuurwaarden Linneausgebouw. Inschatting van aanwezigheid beschermde soorten. Rapport 2018.011. Bureau van de Zoogdiervereniging, Nijmegen. Concept.

De Steunstichting VZZ, onderdeel van de Zoogdiervereniging, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdiervereniging; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdiervereniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
1 Inleiding.....	4
1.1 De aanleiding:	4
1.2 De probleemstelling	5
1.3 Geplande werkzaamheden	5
1.4 Doelstelling Quicksan	5
2 Resultaten	6
2.1 Algemene beschrijving terrein	6
2.2 Raadpleging NDFF	7
2.2.1 Vogels	7
2.2.2 Vleermuizen	7
2.2.3 Overige soorten	7
2.3 Veldbezoek Quicksan	8
2.3.1 Vogels	8
2.3.2 Vleermuizen	9
2.3.3 Aanwezigheid beschermde plantensoorten	11
2.3.4 Aanwezigheid beschermde amfibieën en reptielen	11
3 Conclusie	12
3.1 Vogels	12
3.2 Vleermuizen	12
4 Effecten op beschermde soorten	13
4.1 Vogels	13
4.2 Vleermuizen	13
5 Aanbevelingen.....	14
5.1 Overzicht soorten.....	14
5.2 Vogels	14
5.3 Vleermuizen	15
5.4 Inventarisatieperioden soorten nader onderzoek	16
6 Literatuurlijst	17
7 Bijlages	18

quickscan Linneausgebouw

Samenvatting

Het Universitair Vastgoedbedrijf is voornemens een gevelrenovatie uit te voeren aan het Linneausgebouw gelegen aan de Heyendaalseweg 137.

Door middel van een Quickscan is het gebouw en de directe omgeving beoordeeld op de mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde planten- en diersoorten.

Beschermde flora wordt ingeschat als geheel afwezig. Muurplanten zijn afwezig. Het gebouw en de directe omgeving is geen geschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. De aanwezigheid van nesten van gierzwaluwen uit te sluiten. De aanwezigheid van nesten van huismussen lijkt minder waarschijnlijk, maar is niet uit te sluiten.

Soorten met bescherming nesten tijdens broedseizoen. Daarnaast is de aanwezigheid van nesten van witte kwikstaart, koolmees en zwarte roodstaart aannemelijk.

Op verschillende plekken aan het gebouw zijn gebreken aanwezig. Deze bieden vleermuizen de mogelijkheid hier te verblijven. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is niet uit te sluiten.

Wij de eigenaar een veldonderzoek te laten uitvoeren naar aanwezigheid van kraam-/zomer-, (massa)winter- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen. Ruige dwergvleermuis en laatvliegers en een onderzoek naar aanwezigheid van nesten van huismussen alvorens de gevelrestauratie te gaan uitvoeren.

Dit onderzoek is noodzakelijk om aan de verplichtingen van de wet op de natuurbescherming te kunnen voldoen.

1 Inleiding

1.1 De aanleiding:

Het Universitair Vastgoedbedrijf van de Rijksuniversiteit Nijmegen is voornemens werkzaamheden uit te voeren aan het Linneausgebouw (zie figuur 1). Deze werkzaamheden bestaan uit een gehele gevelrenovatie.

Het is niet bekend of in, of rondom het gebouw beschermde planten- en/of diersoorten aanwezig zijn. Er zijn enkele soorten die afhankelijk zijn van de mogelijkheden die gebouwen bieden als vestigings/voortplantingsplaats.

Muurplanten kunnen op een gebouw aanwezig zijn. Vleermuizen, huismussen, gierzwaluwen en slechtvalken kunnen in/op een gebouw aanwezig zijn. Indien deze soorten aanwezig kunnen zijn, is vanuit de Wet natuurbescherming een aangepaste werkwijze en in voorkomende gevallen een ontheffing noodzakelijk.

Daarom heeft het Universitair Vastgoedbedrijf de Zoogdiervereniging gevraagd een Quickscan uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde planten, vleermuizen en vogels.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen.

Figuur 1: Luchtfoto van de ligging van het Linneausgebouw te Nijmegen (rood omkaderd) en de directe omgeving.

1.2 De probleemstelling

De geplande werkzaamheden kunnen zowel tijdens het uitvoering als na de uitvoering van invloed zijn op beschermde planten- en diersoorten die in of aan de bebouwing aanwezig (kunnen) zijn.

Een aantal soorten muurplanten, amfibieën- en reptielen, alle vleermuissoorten en de nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische Zaken, 2016 en Bijlage I). Voor verschillende andere soorten geldt de zorgplicht. Dit betekent dat erbij de uitvoering voldoende rekening mee gehouden moet worden en slachtoffers vermeden moeten worden.

Het is niet bekend of en welke beschermde planten- en diersoorten in en rond het gebouw aanwezig zijn. Indien beschermde planten- of diersoorten aanwezig zijn, is vanuit de Wet natuurbescherming een aangepaste werkwijze en mogelijke een ontheffing noodzakelijk. Daarom heeft het Universitair Vastgoedbedrijf de Zoogdierverseniging gevraagd een Quickscan uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde soorten.

Op basis van de Quickscan kan worden bepaald of en voor welke soorten nader onderzoek nodig is.

In het eventuele nadere onderzoek kan dan per soort worden bepaald of overtreding van de Wet natuurbescherming kan optreden dan wel uitgesloten kan worden. Zo niet dan is een mitigatieplan en/of ontheffing noodzakelijk.

1.3 Geplande werkzaamheden

De werkzaamheden bestaan uit een gehele renovatie van de gevel.

1.4 Doelstelling Quickscan

Er dient vooraf te worden bepaald of eventuele beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn, aanwezig kunnen zijn, dan wel zijn uit te sluiten.

Er dient vooraf te worden bepaald of en welke negatieve effecten als gevolg van de geplande werkzaamheden zouden kunnen optreden en/of welke kunnen worden uitgesloten.

Als de aanwezigheid van concrete beschermde soorten niet is uit te sluiten, en negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, dan is nader onderzoek noodzakelijk.

2 Resultaten

De Zoogdierverseniging heeft op 11 november 2017 een bezoek gebracht aan het projectgebied. Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het projectgebied geschikt is voor de in de regio voorkomende vleermuizen.

Daarnaast is advies gevraagd bij collega's van de andere PGO's. Voor vogels is mevrouw P. Verburg (SOVON), voor planten de heer B. Odé (FLORON) en voor amfibieën en reptielen de heer J. Janse (RAVON).

Ook is de Nationale Database Flora en Fauna (hierna: NDFF) geraadpleegd.

2.1 Algemene beschrijving terrein

Het projectgebied ligt in het zuidoosten van Nijmegen en is een van de gebouwen van het universiteitscomplex (figuur 1).

De bebouwing bestaat uit twee en drie verdiepingen bovengronds en een verdieping ondergronds. Het gebouw heeft een plat dak. Op korte afstand zijn andere gebouwen aanwezig, evenals diverse parkeerplaatsen.

De ruimte rondom het gebouw is geheel bestraat. In de bestrating staan enkele kleinere bomen en er zijn stroken met lagere struikbegroeiing. Het dichtstbijzijnde grotere groencomplex, park Brakkenstein, bevindt zich op ongeveer 150 meter ten zuidoosten van het projectgebied. Dit park bestaat uit oudere lanen, een vijver en twee grotere gazons. Op grotere afstand liggen in het zuidwesten en oosten nog meer bosrijke terreinen. Figuur 2, 3 en 4 geven een impressie van het projectgebied ten tijde van het veldbezoek.

2.2 Raadpleging NDFF

2.2.1 Vogels

Verspreidingsgegevens van de NDFF laten zien dat huismussen en gierzwaluwen in het plangebied zijn, aangetroffen maar hier ging het alleen om foeragerende dieren en waarnemingen waarvan het gedrag niet is vastgelegd.

Territoria of broedende gierzwaluwen werden alleen gemeld voor de wijken Hazenkamp, Haterse Hei en Galgenberg. Broedende huismussen werden alleen gemeld voor de wijk Haterse Hei en de wijk Groene woud.

2.2.2 Vleermuizen

Verspreidingsgegevens van de NDFF duiden er op dat in of in de buurt van het projectgebied de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en franjestaart.

Er werd maar een enkele verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen gemeld in de wijk Nijeveld.

Gewone grootoorvleermuis en watervleermuis zijn bij een eerder onderzoek op het Berchmanianum aangetroffen (Jansen et al. 2016), maar deze gegevens zijn nog niet geëxporteerd naar de NDFF.

2.2.3 Overige soorten

Op grond van het aanwezige habitat – gevels en gebouw – en naar aanleiding van het veldbezoek (paragraaf 2.3) is geconcludeerd dat er geen geschikt habitat aanwezig is voor andere soorten zoals muurplanten en reptielen en amfibieën. De NDFF is dan ook alleen op vleermuizen en vogels geraadpleegd.

2.3 Veldbezoek Quickscan

Tijdens het veldbezoek is het projectgebied onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten en in het bijzonder op verblijfplaatsen van vleermuizen en nestelplekken huismussen.

Hiervoor is de buitenkant van de bebouwing onderzocht op mogelijk geschikte verblijfplaatsen of toegangen, zoals open stootvoegen, kieren en spleten.

Ook is er een inspectie op hoogte uitgevoerd via de 5^e verdieping van het gebouw Mercator 3. Tijdens het veldbezoek is actief gezocht naar eventuele sporen (zoals uitwerpselen).

2.3.1 Vogels

Uit de inspectie van het gebouw is gebleken dat er geen geschikte openingen zijn die een nestplaats voor gierzwaluwen zouden kunnen vormen.

Broedende huismussen worden ook niet verwacht, maar zijn niet geheel uit te sluiten.

Daarnaast kan er in het vogelbroedseizoen op/bij het dak nesten van witte kwikstaarten koolmees en zwarte roodstaarten aanwezig zijn.

Tabel 1. Overzicht van het potentiële belang van het gebied voor verwachte vogelsoorten.

Nederlandse naam	Nest	Jaarrond beschermd	Onderzoek noodzakelijk
huismus	Mogelijk/niet uit te sluiten	Ja	Ja
Zwarte roodstaart	waarschijnlijk	Nee	Nee*
Witte kwikstaart	waarschijnlijk	Nee	Nee*
koolmees	waarschijnlijk	Nee	Nee*

*= Werken buiten broedseizoen, directe verstoring van aanwezige nesten is niet toegestaan.

2.3.2 Vleermuizen

Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van vleermuizen gevonden, zoals uitwerpselen en vettige randen rond mogelijke invliegplekken.

Wel zijn in de bebouwing veel kieren gevonden die vleermuizen toegang zouden kunnen geven tot een geschikte verblijfplaats (zie figuren 2-5). Dit betreft onder andere kieren onder de dakrand (door afstaand daktrim), kieren rond de raambekisting, open stootvoegen, een scheur in metselwerk bij dilatatievoeg en gaten in plafondmateriaal. Deze potentiële toegangen zijn aan verschillende kanten van het gebouw waargenomen.

Verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten als de laatvlieger, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis kunnen daarom niet op voorhand worden uitgesloten.

In theorie kan ook de gewone grootoorvleermuis in gebouwen worden gevonden. Het nu beoordeelde gebouw wordt echter voor deze soort niet geschikt geacht.

Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen

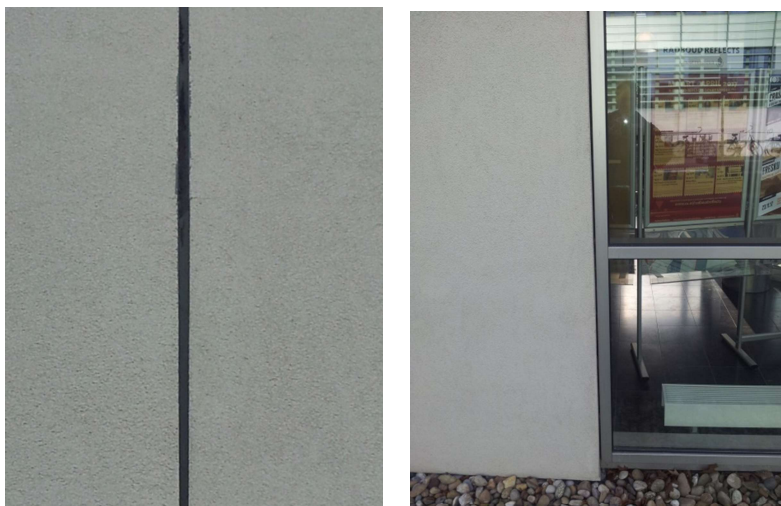
De beoogde plannen behelzen enkel werkzaamheden aan het gebouw en tasten de buitenruimte niet aan. De bij het gebouw aanwezige beplanting heeft geen functies voor vleermuizen. Negatieve effecten van de werkzaamheden plan op eventueel aanwezige verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom uit te sluiten.

Foerageergebied en vliegroutes

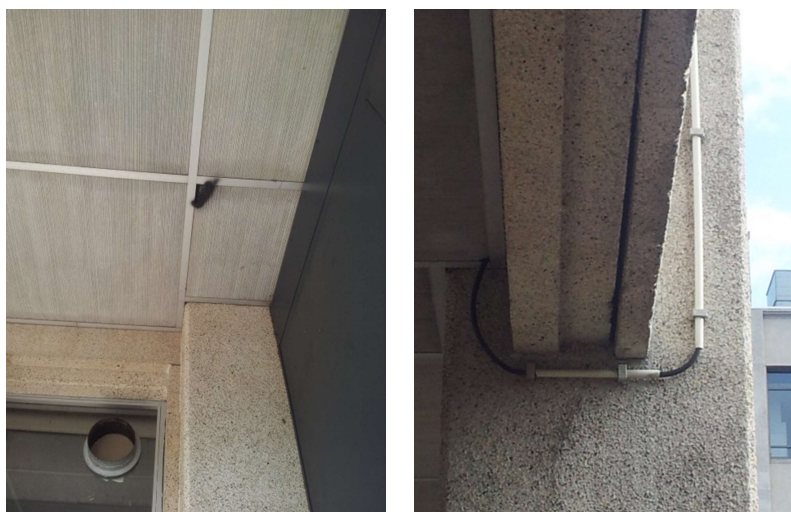
De beoogde plannen behelzen enkel werkzaamheden aan het gebouw en tasten niet de buitenruimte aan. Negatieve effecten van de werkzaamheden op foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen zijn daarom uit te sluiten.

Figuur 2: Afstaand daktrim.

Figuur 3 : Verweerde en niet meer aansluitende compressiebanden.

Figuur 4: Openingen in aansluiting van plafondplaten en de muur.

Figuur 5: Openingen rond de ramen.

2.3.3 Aanwezigheid beschermde plantensoorten

Op en aan het gebouw zijn geen beschermde muurplanten aanwezig. Rondom het gebouw zijn alleen kleine boomplantvakken aanwezig die afgedekt zijn met halfopen tegels. Hier zijn geen beschermde plantensoorten te verwachten.

2.3.4 Aanwezigheid beschermde amfibieën en reptielen

De ruimte rondom het gebouw is nagenoeg geheel bestraat. Dit is geen geschikt leefgebied voor amfibieën of reptielen. Geschikte voorplantingsplekken zijn afwezig.

3 Conclusie

3.1 Vogels

Nestplaatsen van de gierzwaluw worden uitgesloten. Nestplaatsen van de huismus kunnen niet worden uitgesloten.

3.2 Vleermuizen

Het projectgebied biedt mogelijkheden voor verblijfplaatsen van een aantal vleermuissoorten en verschillende functies (tabel 2).

Niet uit te sluiten functies

Op basis van verspreidingsgegevens van de NDFF en het veldbezoek is een tabel gemaakt (Tabel 2) die een overzicht geeft van de potentiële functies van het gebouw voor verschillende vleermuissoorten. Deze tabel laat zien welke functies niet op voorhand zijn uit te sluiten voor verschillende vleermuissoorten.

Tabel 2. Overzicht van het potentiële belang van het gebied voor soorten x functies van/voor vleermuizen. Ja = mogelijk aanwezig, niet uit te sluiten, nee=wordt niet verwacht, uit te sluiten.

Nederlandse naam	Kraamverblijf plaats	Winterverblijf plaats	Zomerverblijf plaats	Paarverblijf plaats
Gebouwbewonend				
Gewone dwergvleermuis	Ja, mogelijk	Ja, mogelijk	Ja, mogelijk	Ja, waarschijnlijk
Ruige dwergvleermuis	Nee	Nee	Nee	Ja, mogelijk
Laatvlieger	Ja, maar onwaarschijnlijk	Ja, maar onwaarschijnlijk	Ja, mogelijk	Ja, maar onwaarschijnlijk
Tweekleurige vleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee
Boom en gebouwbewonend				
Gewone grootoorvleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee
Boombewonend				
Rosse vleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee
Watervleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee

4 Effecten op beschermde soorten

4.1 Vogels

De resultaten van een Quickscan (vooronderzoek) laten geen gedetailleerde beoordeling toe van de impact van de werkzaamheden en het resultaat van de werkzaamheden op eventueel aanwezige nesten van/broedende huismussen. Zonder nader onderzoek in de juiste onderzoeksperiode is het niet mogelijk om de exacte locaties van eventueel aanwezige nesten vast te stellen.

Bij het renoveren de gevel kunnen negatieve effecten op de huismus niet worden uitgesloten.

4.2 Vleermuizen

De resultaten van een Quickscan (vooronderzoek) laten geen gedetailleerde beoordeling toe van de impact van de werkzaamheden en het resultaat van de werkzaamheden op vleermuizen. Zonder nader onderzoek in de juiste onderzoeksperiode is het niet mogelijk om de exacte locaties en functies van eventuele verblijfplaatsen vast te stellen.

Het feit dat er grotere aantallen kieren aan alle zijdes van het gebouw zijn aangetroffen maakt echter duidelijk dat het gebouw mogelijkheden biedt voor verschillende typen verblijfplaatsen van verschillende vleermuissoorten. Zo kunnen Kraam-/zomer-, paar-, en (massa)winterverblijffuncties niet worden uitgesloten.

Bij het renoveren de gevel kunnen negatieve effecten op gebouw bewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger) niet worden uitgesloten.

Aangezien aan alle kanten van de bebouwing kieren zijn aangetroffen, is er geen deel van het gebouw aan te wijzen waar verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand zijn uit te sluiten.

Aangezien de bebouwing in theorie geschikt kan zijn voor zowel zomer-, paar-, kraam- en winterverblijffuncties is op voorhand geen periode aan te wijzen waarin de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder het veroorzaken van negatieve effecten.

5 Aanbevelingen

5.1 Overzicht soorten

Tabel 3 geeft een overzicht van de soorten welke niet kunnen worden uitgesloten.

Tabel 3: Beschermde soorten waarvan het voorkomen niet kan worden uitgesloten.

Beschermingsregime Wet natuurbescherming	Soort
Habitatrichtlijnsoorten	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger
Vogelsoorten cat 1-4	huismus

5.2 Vogels

Soorten met jaarrond beschermde nesten

Voor de vogelsoort **huismus** dient de aan- dan afwezigheid van nesten met zekerheid te worden bepaald. Het renoveren van de gevel kan een negatief effect hebben op deze soort.

Nader onderzoek is daarom noodzakelijk. Onderzoekperiode begin maart tot eind juni (tabel 4). Voor jaarrond beschermde nesten geldt dat deze ook buiten het broedseizoen beschermd zijn. Werkzaamheden zijn alleen mogelijk met ontheffing, buiten het broedseizoen en compensatie is verplicht.

Soorten met bescherming nesten tijdens broedseizoen

De Wet natuurbescherming gebied aanwezige **nesten van** de in **potentie** aanwezige broedende **witte kwikstaart, koolmees** en **zwarte roodstaart** tijdens broedseizoen niet te verstoren.

Nader onderzoek is niet nodig wanneer buiten het broedseizoen wordt gewerkt.

Nader onderzoek (tabel 4) waarbij het voorkomen van broedgevallen in of op de gebouwen, of in of direct naast de te kappen bomen kan worden uitgesloten vergroot de handelingsvrijheid.

Bij deze soorten mag het broedgebied tijdelijk ongeschikt gemaakt worden, c.q. verstoord worden mits dit voorafgaand aan het nestelen gebeurt. Dit betekent of starten van de werkzaamheden voor 15 maart of het starten na eind augustus of ruim of zodanig in het broedseizoen werken dat verstoring niet optreedt. Indien later dan 15 maart, maar voor eind augustus wordt gestart dienen de nesten opgespoord te worden en een niet werkzone worden ingesteld tot het einde van het broedseizoen.

Tabel 4 geeft een overzicht van de noodzakelijke vervolgonderzoeken en de periodes waarin dergelijk onderzoek dient plaats te vinden.

5.3 Vleermuizen

De bebouwing in het projectgebied kan voor de **gebouwbewonende vleermuissoorten** van belang zijn als verblijfplaats. De aan- dan wel afwezigheid en functies van verblijfplaatsen dient met zekerheid te worden bepaald. **Nader onderzoek is noodzakelijk om zomer-/kraam-, paar en/of (massa)winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger aan te tonen dan wel uit te sluiten.**

Onderzoek naar de mogelijke vleermuisfuncties vindt gewoonlijk plaats van mei tot en met september.

Als er tijdens dit nader onderzoek indicaties zouden zijn van een massa-winterverblijf (zwermende dieren, in de late zomer en najaar, in het midden van de nacht) , kan aanvullende onderzoek in de winter nodig zijn.

Tabel 4 geeft een overzicht van de noodzakelijke vervolgonderzoeken en de periodes waarin dergelijk onderzoek dient plaats te vinden.

5.4 Inventarisatieperioden soorten nader onderzoek

Tabel 4: Overzicht noodzakelijk vervolgonderzoek. Licht- en donkergrijs is perioden van aanwezigheid, donker grijs de onderzoeksperiode.

Soort/functie	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Soorten Jaarrond beschermde nesten												
Nesten/ territoria huismus												
Verblijfplaatsen vleermuizen zijn jaarrond beschermd												
Zomer-verblijfplaatsen vleermuizen ¹												
Kraam-verblijfplaatsen vleermuizen												
Paar-verblijfplaatsen vleermuizen												
Winter-verblijfplaats												

Voor de soortgroep vleermuizen gaat het voor

- De zomer- en kraamtijd om drie rondes van ca. 3 uur met een minimale tussentijd van 20 dagen, waarbij ten minste 1 ochtendbezoek is inbegrepen.
- De paartijd om twee rondes van ca. 2 uur met een minimale tussentijd van 20 dagen.
- Het controleren op indicaties van winterverblijven i.c. van mindernachtzwermen van gewone dwergvleermuizen in de gebouwen om één ronde van ca. 2 uur
- Het foerageergebied en vliegroutes om drie rondes van ca. 2 uur met een minimale tussentijd van 20 dagen.

Het is mogelijk om meerdere rondes van verschillende functies te combineren. De rondes voor inventarisatie van zomerverblijfplaatsen kunnen bijvoorbeeld worden gecombineerd met rondes voor kraamverblijfplaatsen.

6 Literatuurlijst

Jansen, E.A, H.J.G.A. Limpens en M.J. Schillemans, 2016. Nader onderzoek Radboud Universiteit deelgebied Berchmanianum. Rapport 2016.010. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Limpens, H.J.G.A., J. Regelink & R. Koelman 2009. Syllabus Hernieuwde Cursus Vleermuizen en Planologie. Zoogdierverseniging. 107 pp.

Limpens, H.J.G.A. & A. Roschen, 1996. Bausteine einer systematischen Fledermauserfassung, Teil 1: Grundlagen. - Nyctalus (N.F.) 6, Heft 1, S. 52-60.

Limpens, H.J.G.A. & A. Roschen, 2002. Bausteine einer systematischen Fledermauserfassung. Teil 2 - Effektivität, Selektivität, und Effizienz von Erfassungsmethoden. Nyctalus (N.F.) 8/2:155-178.

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01#>

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Versie 1.3 december 2016. 5 pp.

7 Bijlages

Bijlage 1: Wet natuurbescherming

Wet natuurbescherming

De bescherming van flora en fauna in Nederland is sinds januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet door één integrale wet. In de wet is een onderscheid gemaakt tussen vogelrichtlijnsoorten, habitatrichtlijnsoorten en andere beschermde soorten. Deze drie beschermingscategorieën worden hieronder nader toegelicht.

Vogelrichtlijnsoorten

De Vogelrichtlijn is een in 1979 vastgesteld richtlijn van de Europese Unie. Het doel is de bescherming, het beheer en de regulering van de in de lidstaten voorkomende vogels. De bescherming van soorten die onder de vogelrichtlijn vallen en het aanwijzen van beschermde gebieden is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.1:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

De verboden in de wet zorgen voor bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Daarnaast zijn nesten van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd, ook als hier niet gebroed wordt. Met de huidige kennis gaan wij ervan vanuit dat dezelfde categorieën gehanteerd blijven als onder de Flora- en faunawet het geval was.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak

inzicht nodig in zowel de nesten in het plan- of projectgebied als in de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

- i. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil)
- ii. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus)
- iii. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk)
- iv. *Nesten* van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil)
- v. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: boerenzwaluw, groene specht en torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd.

De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht.

Habitatrichtlijnsoorten

De Habitatrichtlijn is een in 1992 vastgesteld richtlijn van de Europese Unie. De habitatrichtlijn heeft als doel om de biologische diversiteit te waarborgen door het in een gunstige staat behouden of herstellen van natuurlijke habitats en van

wilde dier- en plantensoorten. Dit vormt een aanvulling op de bescherming van vogels en hun leefgebieden op grond van de Vogelrichtlijn. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.5:

- i. Het is verboden in het wild levende soorten genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- ii. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- iii. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- iv. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- v. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal dier- en plantensoorten beschermd. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. De verboden die voor ruimtelijke ontwikkelingen het meest relevant zijn worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 3.10:

- i. Het is verboden om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers met de status 'andere beschermde soorten' (Bijlage A van Wet natuurbescherming) opzettelijk te doden of te vangen.
- ii. Het is verboden om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
- iii. Het is verboden om vaatplanten van de 'andere beschermde soorten' in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Figuur 1, binnen deze bijlage, geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en andere beschermde soorten).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1: Schema verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische zaken, 2016).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

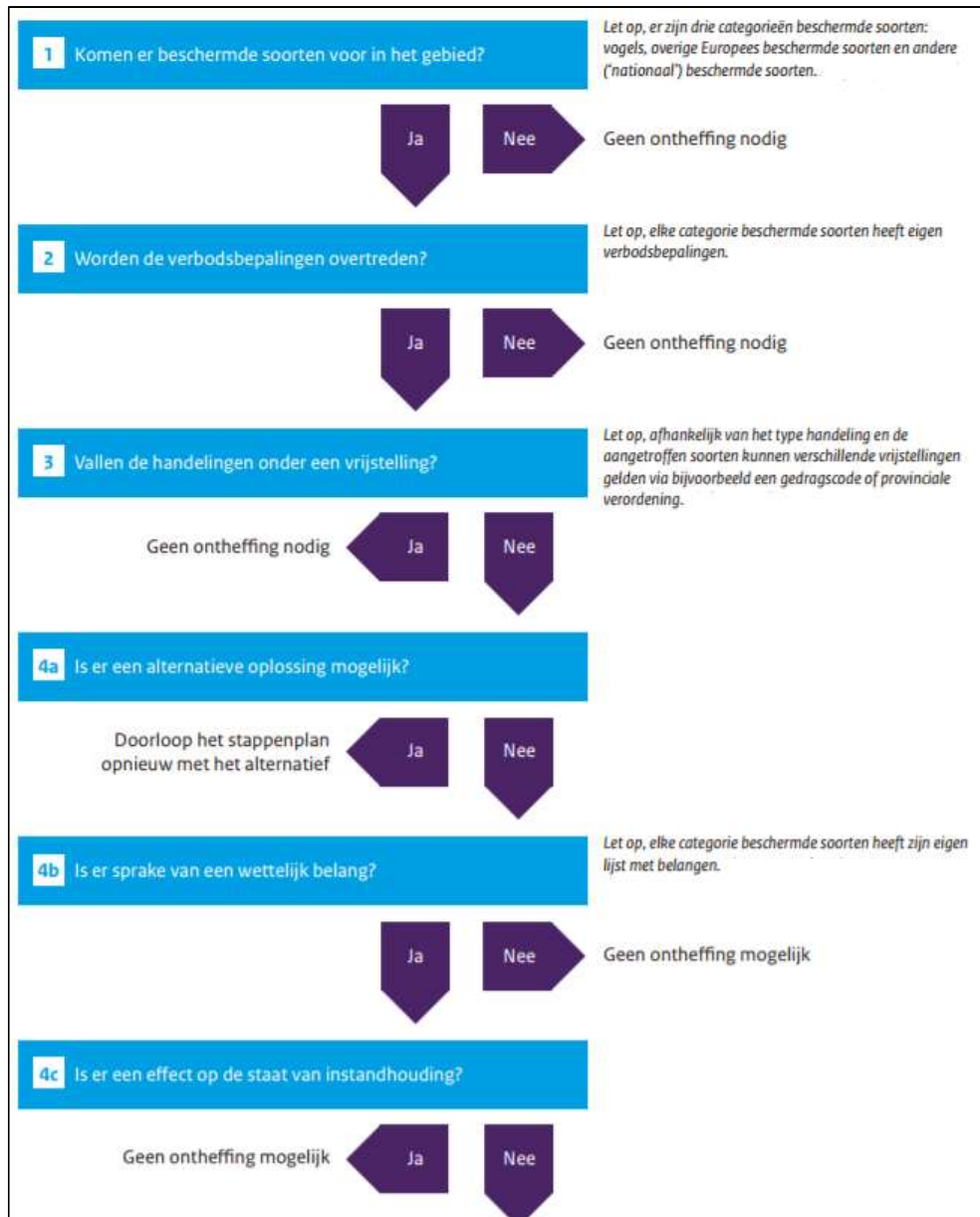
De bovengenoemde verboden zijn niet van toepassing op handelingen die worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, als deze handelingen worden uitgevoerd conform een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt de eis dat de handelingen die van toepassing zijn op vogel- en habitatrichtlijnsoorten een wettelijk belang dienen uit de Habitat- of Vogelrichtlijn. Het gaat dan bijvoorbeeld over de instandhouding van natuurlijke habitats, de volksgezondheid of ter voorkoming van ernstige schade aan gewassen (zie artikel 3.8 lid 5 van de Wet natuurbescherming).

Gedeputeerde staten en Provinciale staten kunnen respectievelijk een ontheffing of vrijstelling verlenen van verboden ten aanzien van beschermde soorten, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen, nesten of eieren. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien is voldaan aan bepaalde voorwaarden. Dit betreft de volgende voorwaarden:

Artikel 3.8:

- i. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
- ii. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
- iii. Zij is nodig:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben

Figuur 2 geeft een stappenplan soortbescherming weer die gebruikt kan worden bij het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen.

Figuur 2. Stappenplan soortbescherming (Ministerie van Economische zaken, 2016).

Opzetvereiste

Eén van de wijzigingen ten opzichte van de Flora- en faunawet is het opzetvereiste in de Wet natuurbescherming. Handelingen die niet opzettelijk worden verricht vallen niet onder een verbod dat een opzetvereiste kent. Het gaat hier om voorwaardelijke opzet: een handeling die iemand verricht waarbij bewust de aanmerkelijke kans wordt aanvaardt dat dit leidt tot overtreding van het verbod, terwijl de handeling toch wordt uitgevoerd. Als iemand bijvoorbeeld een paar bomen kapt in de broedperiode van vogels en daarmee een vogelnest vernield is sprake van voorwaardelijke opzet. Het is namelijk algemeen bekend

dat vogels –onder andere- in bomen broeden. Wanneer in de broedperiode bomen worden gekapt, is het aannemelijk dat met de kap van de bomen een nest wordt vernield. Zelfs als het nest in dit geval per ongeluk is vernield, kan in een dergelijk geval toch sprake zijn van voorwaardelijke opzet.

Invulling door provincies

De Wet natuurbescherming maakt het provincies mogelijk om zelf invulling te geven aan de wet. Zo kunnen provincies bepaalde soorten een vrijstelling verlenen voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen (artikel 1.11). De zorgplicht houdt in dat ieder voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten in hun directe leefomgeving. De zorgplicht houdt in elk geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten een dergelijke handeling achterwege laat. Of -indien dit niet kan- de gevolgen worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.